

**Dobre praktyki przedsiębiorczości
akademickiej**
Kompendium wiedzy, studium przypadków

redakcja naukowa
Adam P. Balcerzak, Agnieszka Syrocka-Sijka

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
Oddział w Toruniu

Toruń 2011

ROZDZIAŁ 1

PRAWNE ASPEKTY ZAKŁADANIA I PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE PRZEZ OSOBY FIZYCZNE

Anna Falkowska

*Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Prawa i Administracji*

WPROWADZENIE

Prowadzenie indywidualnej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne jest najbardziej popularną formą aktywności gospodarczej. Spośród ponad 3 mln 700 tys. podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujących w 2009 r., ponad 2 mln 800 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Tendencja ta jest stała od wielu lat (por. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2010). Znaczny udział w życiu gospodarczym mają też spółki cywilne. Ich ilość spadła w ostatnich latach, jednakże nadal stanowią one niemal połowę wszystkich spółek zarejestrowanych w rejestrze REGON. Ilość tworzonych działalności odpowiadających konstrukcji spółki cichej jest trudna do stwierdzenia. Nie podlegają one bowiem rejestracji w żadnej formie. Pojawiające się coraz częściej głosy doktryny, poświęcające znaczną uwagę spółkom cichym i wskazujące na

konieczność regulacji prawnej tej formy działalności, świadczą o ich licznej obecności w gospodarce (Koronkiewicz 2007).

Celem niniejszego rozdziału jest analiza poszczególnych form prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, w sposób umożliwiający dokonanie wyboru najlepszej z nich przez osoby planujące rozpoczęcie własnej działalności. Syntetycznie opisano wady i zalety jednoosobowej działalności, spółki cywilnej i spółki cichej. Wskazano też na czynności formalne, których dokonanie jest niezbędne do rozpoczęcia działalności w określonej formie. Przedstawiono ponadto ogólne warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce: obowiązującą zasadę swobody umów oraz reguły kontroli przedsiębiorców.

SWOBODA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Podstawową zasadą odnoszącą się do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce jest zasada wolności gospodarczej. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem doktryny, zasada ta oznacza swobodę zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w dowolnie wybranych formach prawnych, na zasadzie samodzielności, jednakże bez naruszenia interesów publicznych (Banaszak 2009). Swoim zakresem wolność ta obejmuje więc zarówno wolność wyboru rodzaju działalności gospodarczej, jak i wolność wykonywania i zaprzestania wykonywania wybranej działalności gospodarczej (Banaszak 2009).

Zasada wolności działalności gospodarczej została uznana przez ustawodawcę za na tyle istotną, iż swój wyraz znalazła w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z tym aktem, zasada swobody działalności gospodarczej stanowi jeden z podstawowych elementów ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 20). Wolność działalności gospodarczej nie ma charakteru absolutnego, jej ograniczenie jest jednak dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny (art. 22). Ustawodawca nie może więc w dowolny sposób wprowadzać wyjątków od zasady swobody działalności gospodarczej, lecz każdorazowe jej ogranicze-

nie wymaga spełnienia konkretnych przesłanek. Trybunał Konstytucyjny bowiem wskazał, iż art. 22 konstytucji przewiduje jedynie minimalne wymagania dla limitacji działalności gospodarczej. Wprowadzenie więc wyjątków od zasady wolności gospodarczej w drodze ustawowej z powołaniem na ważny interes publiczny nie oznacza, iż takie ograniczenie będzie zawsze zgodne z konstytucją. Interes ten powinien być na tyle istotny, by wyraźnie uzasadniać ograniczenie wolności gospodarczej. Według ugruntowanego stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, ustawodawca nie może ustanawiać ograniczeń przekraczających pewien stopień uciążliwości, a zwłaszcza zakłócających proporcje pomiędzy stopniem naruszenia uprawnień jednostki a rangą interesu publicznego, który ma w ten sposób podlegać ochronie (orzeczenie TK z dnia 26 kwietnia 1995 r., K. 11/94, OTK 1995, cz. I, poz. 12; wyrok TK z dnia 21 kwietnia 2004 r., K 33/03, OTK-A 2004, cz IV, poz. 31).

Przykładem ograniczenia wolności gospodarczej ze względu na ważny interes publiczny jest zakaz prowadzenia określonej działalności przez osoby pełniące funkcje publiczne, np. zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek z wykorzystaniem mienia państwowego lub komunalnego przez osoby wchodzące w skład organów gminy. Jak podkreśla Trybunał Konstytucyjny, ograniczenie to zmierza w istocie do ochrony interesu publicznego, polegającego na zapobieżeniu angażowania się osób publicznych w sytuacje i uwikłania mogące nie tylko poddawać w wątpliwość ich osobistą bezstronność czy uczciwość, ale także podważać autorytet organów Państwa oraz osłabiać zaufanie wyborców i opinii publicznej do ich prawidłowego funkcjonowania (uchwała TK z 13 kwietnia 1994 r., W 2/94; OTK 1994, nr 1, poz. 21; wyrok TK z 31 marca 1998 r., K 24/97, OTK 1998, nr 2, poz. 13). W celu zrealizowania powyższych celów w 1992 r. uchwalono ustawę o ograniczeniu działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Ustawa ta potocznie nazywana była ustawą antykorupcyjną. W 1997 r. została zastąpiona nową ustawą o tym samym tytule.

Wyżej wskazane zasady konstytucji rozwija i precyzuje ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (usdg). Akt ten reguluje po-

dejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz związane z tym zadania organów państwowych. Zgodnie z jej postanowieniami, podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa (art. 6).

FORMY PRAWNE PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ OSOBY FIZYCZNE

Jak wcześniej wskazano, zasada wolności gospodarczej oznacza m.in. swobodę wyboru formy prawnej zakładanej działalności gospodarczej. Osoba fizyczna może prowadzić działalność samodzielnie lub łącznie z innymi osobami w formie spółki cywilnej. Wątpliwości na gruncie prawa polskiego budzi obecnie dopuszczalność tworzenia spółek cichych.

Forma prawna przyszłego przedsiębiorstwa powinna zostać dokładnie wybrana przez osoby rozpoczynające aktywność gospodarczą. Decyzja w tym zakresie powinna zostać uwarunkowana rozmiarem planowanej działalności oraz ryzykiem ekonomicznym takiego przedsięwzięcia.

Jednoosobowa działalność gospodarcza jest najprostszym typem działalności. Formalności prawne przy jej tworzeniu zostały ograniczone do minimum. Jej prowadzenie oznacza także swobodę i niezależność działania – wszystkie decyzje odnośnie prowadzenia działalności podejmuje sam przedsiębiorca, bez konieczności konsultacji z innymi podmiotami. Prowadzenie jednoosobowej działalności oznacza jednak brak dywersyfikacji ryzyka ekonomicznego. Cała działalność musi być też sfinansowana w oparciu o środki zgromadzone przez przedsiębiorcę.

Spółka cywilna nie jest typową spółką, zbliżoną do tych, które reguluje kodeks spółek handlowych. Jej ona w istocie jedynie umową cywilnoprawną organizującą współpracę kilku wspólników, którzy chcą osiągnąć wspólny cel gospodarczy. Spółka cywilna zalecana jest dla prowadzenia działalności mniejszych rozmiarów. W poprzednim

stanie prawnym istniał obowiązek przekształcenia spółek cywilnych prowadzących przedsiębiorstwo większych rozmiarów w spółkę jawną lub inną spółkę handlową. Aktualnie obowiązujące przepisy nie przewidują takiego wymogu, jednak konstrukcja spółki cywilnej: zasady odpowiedzialności wspólników za zobowiązania, reguły prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji, nie sprzyjają prowadzeniu rozbudowanej działalności gospodarczej.

Istniejące poprzednio pod rządem kodeksu handlowego z 1934 r. spółki ciche łączyły formę jednoosobowej działalności gospodarczej z umową regulującą powiązania ekonomiczne wspólników. Przyjmuje się także, iż spółka cicha wypełniła lukę pomiędzy umową pożyczki a spółką cywilną (Piotrowski 2000). Istnieje też pogląd, zgodnie z którym spółkę cichą można utożsamiać ze specyficznym rodzajem spółki cywilnej. (Wiśniewski 1991). Istota spółki cichej polega na uczestniczeniu w formie inwestycji kapitałowych w działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę. Środki finansowe wnoszone przez wspólników cichych wpływają istotnie na działalność przedsiębiorstwa, stanowiąc dopływ kapitału dla małych i średnich przedsiębiorstw. Z drugiej strony konstrukcja spółki cichej zapewniająca inwestorowi anonimowość oraz pozwalająca ograniczyć ryzyko odpowiedzialności, może być korzystną formą lokaty, przede wszystkim środków pieniężnych.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA PROWADZONA JEDNOSOBOWO PRZEZ OSOBĘ FIZYCZNĄ

Przedsiębiorcą może zostać jedynie osoba fizyczna o pełnej zdolności do czynności prawnych czyli osoba pełnoletnia, która po osiągnięciu 18 lat nie została ubezwłasnowolniona ani całkowicie ani częściowo. Status prawny przedsiębiorcy nabywa się poprzez uzyskanie wpisu do odpowiedniego rejestru. Przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi, status ten nabywają uzyskując wpis do ewidencji działalności gospodarczej. Z rozpoczęciem działalności nie trzeba jednak czekać, przepisy pozwalają bowiem podjąć działalność gospodarczą już w tym samym dniu, w którym został złożony wniosek

o wpis do ewidencji (art. 14 ust 1 usdg). Dokonując rejestracji organ nie rozstrzyga bowiem o prawie jednostki do prowadzenia działalności (prawo to wynika bezpośrednio z norm konstytucyjnych), lecz stwierdza jedynie, czy nie zaszły przesłanki wyłączające możliwość korzystania z tego prawa (Kaczmarek 2005).

Ewidencję działalności gospodarczej prowadzą urzędy gminy (lub urzędy miasta), właściwe ze względu na miejsce zamieszkania przedsiębiorców. Ewidencja ta jest jawna, jednakże każda gmina prowadzi ją osobno dla przedsiębiorców zamieszkałych na jej terenie. Powoduje to, iż osoba mająca interes prawny w uzyskaniu informacji z ewidencji musi wystąpić o ich udostępnienie do konkretnej gminy, w której wpisał się dany przedsiębiorca. Udzielenie informacji z ewidencji gospodarczej należy do spraw prostych, które powinny być załatwiane niezwłocznie. Ze względu jednak na obieg korespondencji, czas oczekiwania na taką informację, może trwać nawet ok. 1 miesiąca. Brak szybkiego dostępu do danych wskazanych w ewidencji niekiedy utrudnia prowadzenie działalności gospodarczej, np. dochodzenie zaległych należności od kontrahentów wpisanych do ewidencji. Do każdego pozwu o zapłatę skierowanego przeciwko przedsiębiorcy należy bowiem dołączyć jego aktualny wypis z ewidencji. Problemy te stanowiły jedną z przyczyn zmian w systemie ewidencji indywidualnych przedsiębiorców, które przedstawione zostały poniżej. Głównym celem wprowadzenia nowej regulacji było jednak uproszczenie do minimum formalności związanych z podjęciem własnej działalności gospodarczej.

Założenie nawet jednoosobowej działalności gospodarczej przez osobę fizyczną było do niedawna procesem żmudnym i czasochłonnym. Przyszły przedsiębiorca musiał dokonać swoistej „pielgrzymki” po urzędach: oprócz zarejestrowania działalności w urzędzie gminy, musiał jeszcze dokonać odpowiednich formalności przynajmniej w Urzędzie Statystycznym, Urzędzie Skarbowym oraz Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Dlatego też istotnie uproszczono procedurę zakładania działalności gospodarczej. Od 31 marca 2009 r. zaczęła funkcjonować zasada tzw. „jednego okienka” dla rejestracji działalności gospodarczej przez osobę fizyczną. Zgodnie z wprowa-

dzonymi zmianami wystarczyło, iż przyszły przedsiębiorca złożył zintegrowany wniosek o wpis do ewidencji gospodarczej w urzędzie gminy. Urząd gminy natomiast dokonywał wpisu i wystawiał z urzędu zaświadczenie o wpisie, a następnie dane z wniosku oraz kopię zaświadczenia o wpisie przysyłał niezwłocznie do naczelnika urzędu skarbowego, urzędu statystycznego, jednostki terenowej ZUS albo centrali KRUS. Wprowadzenie tzw. jednego okienka oznaczało, iż nie było już konieczności udawania się osobiście do wskazanych instytucji.

W praktyce jednak okazało się, iż założenie własnej działalności nadal było procesem czasochłonnym, przede wszystkim ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury i przygotowania właściwych podmiotów administracji publicznej. Dlatego też za najlepsze rozwiązanie w obszarze rejestracji jednoosobowych przedsiębiorców uznano koncepcję „zero okienka”, czyli wprowadzenie rejestracji w formie elektronicznej. Koncepcja ta była jednym z założeń „Pakietu na rzecz przedsiębiorczości”, opracowanego pod kierownictwem byłego wiceministra gospodarki Adama Szejnfelda. Myślą przewodnią tej koncepcji było stworzenie systemu, który pozwoli na założenie firmy przez internet, bez konieczności składania wizyty w jakimkolwiek urzędzie. Proces rejestracji natomiast miał przebiegać szybko i być maksymalnie uproszczony. W celu realizacji tych postulatów wprowadzono istotne zmiany do ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zmienione przepisy obowiązują od 7 marca 2009 r., jednakże regulacje dotyczące nowego systemu rejestracji przedsiębiorców w praktyce zaczną obowiązywać później. Od 1 lipca 2011 r. lokalne ewidencje działalności gospodarczej, prowadzone dotąd przez poszczególne urzędy gmin zastąpi jedna – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Centralna Ewidencja będzie prowadzona w systemie teleinformatycznym przez ministra gospodarki. Podstawowym zadaniem CEIDG jest ewidencjonowanie przedsiębiorców będących osobami fizycznymi oraz udostępnianie informacji o przedsiębiorcach. Wnioski o wpis do CEIDG, informacje i inne dane przekazywane będą za pośrednictwem formularzy elektronicznych zamieszczonych na stronach internetowych.

Wnioski o wpis są wolne od opłat. Wpis do Centralnej Ewidencji powinien zostać dokonany bardzo szybko – nie później niż następnego dnia roboczego po dniu wpływu wniosku. Następnie Centralna Ewidencja przesyła elektronicznie odpowiednie dane zawarte we wniosku o wpis niezwłocznie, nie później niż następnego dnia roboczego po dokonaniu wpisu, odpowiednio do:

- 1) właściwego naczelnika urzędu skarbowego wskazanego przez przedsiębiorcę,
- 2) Głównego Urzędu Statystycznego,
- 3) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – wraz z informacją o dokonaniu wpisu do CEIDG.

Do założenia jednoosobowej działalności gospodarczej od dnia 1 lipca 2011 r. wystarczy więc wysłanie wypełnionego formularza przez internet. Pozostałe formalności w ciągu 2 dni roboczych dokonują pracownicy administracji. Ponadto, w ocenie autorów dokonanych zmian, wprowadzenie CEIDG pozwoli uzyskać pełny obraz danych o stanie przedsiębiorczości prowadzonej przez osoby fizyczne, da również możliwość poznawania tych danych przez zainteresowane podmioty, w tym innych przedsiębiorców, konsumentów, wierzycieli przedsiębiorców itd. Centralna Ewidencja ułatwi ponadto wzajemne kontakty przedsiębiorców, przyspieszając wymianę handlową pomiędzy przedsiębiorstwami działającymi w różnych częściach kraju.

SPÓŁKA CYWILNA

Spółka cywilna została uregulowana w kodeksie cywilnym z 1964 r. w art. 860-875. Zgodnie z kodeksową definicją, przez umowę spółki cywilnej wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 § 1 kc). Spółka cywilna może zostać utworzona zarówno przez osoby fizyczne, jak i prawne, a także jednostki organizacyjne niemające osobowości

prawnej, wyposażone jednak w zdolność prawną np. handlowe spółki osobowe (np. spółka jawna).

W obrocie gospodarczym, w codziennych transakcjach handlowych, spółka cywilna nie wyróżnia się znacząco od spółek handlowych. Forma spółki cywilnej, ze względu na prowadzenie spraw spółki przez samych wspólników, wydaje się szczególnie zbliżona do osobowych spółek handlowych. Z prawnego punktu jednak spółka cywilna odróżnia się istotnie od innych typów spółek – nie stanowi bowiem odrębnego od wspólników podmiotu prawa. Spółka cywilna jest jedynie umową zawieraną pomiędzy dwoma lub więcej przedsiębiorcami. Spółka cywilna nie jest osobą prawną, nie ma zdolności prawnej ani zdolności do czynności prawnych (por. pkt 1 uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1996 r., III CZP 11/95, OSNC 1996, nr 5, poz. 63). Na gruncie prawa polskiego spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej, dlatego też, m.in. stroną zawieranych umów są wspólnicy, a nie spółka. Zgromadzony przez nich majątek jest współwłasnością wszystkich wspólników, a nie spółki (art. 863 kc) i to oni odpowiadają za jej zobowiązania zgromadzonym majątkiem wspólnym, jak również każdy ze wspólników odpowiada swoim majątkiem osobistym (art. 864 kc).

Spółka cywilna nie ma statusu przedsiębiorcy. Przedsiębiorcą jest natomiast każdy z jej wspólników. W przypadku podjęcia działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej, zgłoszenia do właściwego rejestru, musi dokonać każdy ze wspólników z osobna. Jeśli wspólnikiem spółki cywilnej jest osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, to wówczas rejestruje się w na swoje miejsce zamieszkania. Wpis do ewidencji obejmuje m.in. imię i nazwisko przedsiębiorcy oraz wzmiankę o wykonywaniu działalności gospodarczej z innymi podmiotami na podstawie umowy spółki cywilnej. Sama spółka cywilna jednak nie podlega wpisowi do żadnego rejestru – poza wzmianką nie prowadzi się dla spółek cywilnych odrębnego spisu w ramach ewidencji działalności gospodarczej. Spółki cywilne nie są również rejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (który obejmuje m.in. wszystkie spółki handlowe). Podobnie jak w przypadku ewidencji gminnej, jeśli wspólnikiem spółki cywilnej jest

przedsiębiorca podlegający wpisowi do KRS, to wówczas w tym rejestrze umieszcza się wzmiankę o prowadzeniu działalności w takiej formie.

Za prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej przemawia minimum formalności potrzebnych przy jej tworzeniu. W zasadzie wymogi są takie same jak przy otwieraniu indywidualnej działalności gospodarczej (wpis do ewidencji, a od 1 lipca 2011 r. do CEIDG). Dodatkowo potrzebne jest jedynie zawarcie umowy spółki w zwykłej formie pisemnej. Pomimo, iż definicja spółki cywilnej wspomina o wniesieniu wkładów, nie jest konieczne zgromadzenie minimalnego kapitału początkowego. Wkład wspólnika może bowiem polegać na świadczeniu usług (art. 861 § 2 *in fine*). Prowadzenie zaś działalności z udziałem wspólników może być o wiele łatwiejsze niż jednoosobowej działalności. Koniecznym elementem jest jednak zaufanie pomiędzy wspólnikami co do ich zdolności do prowadzenia spraw spółki oraz wiedzy wymaganej przy danym rodzaju działalności. Nie można bowiem swobodnie rozporządzać udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku (art. 863 § 1 kc). Wspólnik, który utracił zaufanie do pozostałych wspólników nie może więc sprzedać swojego udziału innej osobie. W czasie trwania spółki wspólnik nie może też domagać się podziału wspólnego majątku wspólników (art. 863 § 2 kc), nazywanego potocznie, lecz nieprecyzyjnie majątkiem spółki.

Majątek ten przysługuje bowiem wspólnikom nie na zasadzie współwłasności w częściach ułamkowych lecz współwłasności łącznej (tzw. wspólności do niepodzielnej ręki). Jest to ten sam typ współwłasności, który powstaje pomiędzy małżonkami w ramach majątku wspólnego. Współwłasność ta jest bezudziałowa, współwłaściciele nie mogą dysponować swoimi prawami do majątku wspólnego, a zniesienie takiej wspólnoty jest utrudnione (Ignatowicz 2000).

Ze współwłasności majątku wynika sposób odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki. Jest to odpowiedzialność solidarna (art. 864 kc), która jest najsurowszym rodzajem odpowie-

działności za zobowiązania. Jej istota polega na tym, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna (art. 366 § 1 kc). Zobowiązanie wszystkich dłużników solidarnych jest aktualne aż do momentu zupełnego zaspokojenia wierzyciela. Jednakże zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych z odpowiedzialności. Jeśli więc na spółce cywilnej ciąży dług w wysokości 100 tys. zł, wierzyciel może żądać od każdego dłużnika zapłaty tej kwoty. W sytuacji gdy, którykolwiek ze współników dokona zapłaty w pełnej wysokości, pozostali współnicy przestają być zobowiązani wobec wierzyciela. Wewnętrzny stosunek pomiędzy współnikami, a więc ustalony w umowie lub wynikający z kc udział poszczególnych współników w stratach, decyduje o tym, czy i w jakiej wysokości pozostali współnicy będą zobowiązani do zwrotu pieniędzy współnikowi, który dokonał zapłaty (art. 867 § 1 i 2 kc w zw. z art. 378 kc). Wyżej opisanego, solidarnego charakteru odpowiedzialności za zobowiązania współnicy nie mogą wyłączyć w umowie spółki (Ciszewski 1998).

Przy tworzeniu spółki cywilnej bardzo ważne jest szczegółowe ustalenie praw i obowiązków współników w umowie spółki. Co prawda przepisy wskazują jedynie na konieczność zawarcia samej umowy, nie wskazują jednak żadnych obowiązkowych elementów jej treści (odmienne od regulacji odnoszącej się do spółek handlowych). W przypadku braku uregulowania szczegółowych kwestii w umowie spółki, zastosowanie znajdują przepisy kodeksowe. Jest to jednak regulacja bardzo ogólna i może okazać się, iż nie odpowiada rzeczywistym stosunkom w konkretnej spółce cywilnej. Zazwyczaj wkłady współników nie są równe, mogą mieć też różnorodny charakter – np. jeden współnik wnosi duży kapitał pieniężny, inny jedynie zobowiązanie do świadczenia usług, jeszcze inny określone prawa majątkowe. Warto więc w umowie spółki cywilnej dokładnie określić rodzaj i wartość wkładu wnoszonego przez każdego ze współników. Wobec braku uregulowania tej kwestii w umowie spółki, kodeks nakazuje domniemywać, że wkłady współników mają

jednakową wartość (art. 861 § 2 kc). Obalenie tego domniemania w praktyce może okazać się bardzo trudne.

Należy też zwrócić szczególną uwagę na uregulowanie problematyki podziału zysku i straty pomiędzy wspólnikami. Zgodnie z kodeksem cywilnym, każdy wspólnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i w tym samym stosunku uczestniczy w stratach, bez względu na rodzaj i wartość wkładu (art. 867 § 1 kc). W praktyce najczęściej jednak wspólnik, który wnosi największy wkład czuje się uprawniony do udziału w zyskach proporcjonalnego do wniesionego wkładu. Regulacja kodeksu cywilnego w tym zakresie ma charakter dyspozytywny, można więc umową stron wprowadzić od niej odstąpienia. Przede wszystkim można inaczej ustalić stosunek udziału wspólników w zyskach i stratach. Dopuszczalne jest nawet zwolnienie niektórych wspólników od udziału w stratach. Nie można natomiast wyłączyć wspólnika od udziału w zyskach.

Ustalony w umowie stosunek udziału wspólnika w zyskach odnosi się w razie wątpliwości także do jego udziału w stratach (art. 867 § 2 kc). Także w tym zakresie warto zastanowić się nad wprowadzeniem do umowy spółki regulacji, odpowiadającej oczekiwaniom wszystkich wspólników lub ustalonym pomiędzy nimi uzgodnieniom.

SPÓŁKA CICHĄ

Jak wyżej wspomniano, dopuszczalność tworzenia w obecnym systemie prawnym spółek cichych budzi wątpliwości. Taką formę działalności gospodarczej przewidywał wyraźnie kodeks handlowy z 1934 r. Choć spółka cicha uregulowana została przepisami prawa handlowego, systematyka tego aktu przesądzała, iż nie była ona spółką handlową. Spółka cicha unormowana została w księdze drugiej „Czynności handlowe”, stanowiła więc rodzaj umowy, którą mógł zawrzeć przedsiębiorca. Spółce tej poświęcony został ostatni, dziewiąty rozdział kodeksu handlowego (art. 682-695). Rozdział ten został uchylony z dniem 1 stycznia 1965 r. przez przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (art. VI § 1). Obecnie więc obowiązujące

akty prawne nie regulują prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki cichej. Dlatego też pojawiają się poglądy doktryny, zgodnie z którymi tworzenie takich spółek nie jest prawnie dopuszczalne. Większość jednak przedstawicieli nauki opowiada się za możliwością powoływania spółek cichych ze względu na dominującą w prawie cywilnym zasadę swobody umów (Piotrowski 2000, Koronkiewicz 2007). Zasada ta wyrażona jest w kodeksie cywilnym, zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego (art. 353¹ kc). Według dominującego poglądu spółka cicha jest więc obecnie umową nienazwaną, czyli umową nieuregulowaną w przepisach prawa (Jędrzejek 2008). Możliwość jej zawierania wynika z zasady swobody umów, podobnie jak możliwość zawierania innych umów nienazwanych np. franchisingu czy factoringu.

Ponieważ umowa spółki cichej nie jest unormowana w obowiązujących aktach prawnych, warto zawierając taką umowę szczegółowo określić warunki funkcjonowania spółki, zwłaszcza relacje pomiędzy wspólnikami. Pomocne w tym względzie są rozwiązania nieobowiązującego już kodeksu handlowego. Warto więc przed zawarciem spółki cichej przeanalizować niegdyś regulujące ją przepisy.

Kodeks handlowy przewidywał, iż ten, kto jako wspólnik uczestniczył wkładem w przedsiębiorstwie kupca, prowadzonym przez niego we własnym imieniu, był wspólnikiem cichym (art. 682 § 1 kh). Pojęcie kupca w rozumieniu dawnego kodeksu handlowego to synonim dzisiejszego przedsiębiorcy. Istota więc spółki cichej polega na tym, iż jedna osoba prowadzi działalność gospodarczą. Drugi podmiot – tzw. wspólnik cichy, wspiera tę działalność poprzez wniesienie wkładu, w zamian za to uczestniczy w zyskach osiągniętych przez przedsiębiorcę. Udział wspólnika cichego w spółce nie powoduje jednak, iż pomiędzy wspólnikami powstaje współwłasność majątkowa.

Wspólnik cichy uczestniczy także w stratach. Według brzmienia kodeksu handlowego, wspólnik cichy uczestniczył w stratach jedynie

do wysokości umówionego wkładu, podobnie więc jak obecnie komandytariusz w spółce komandytowej. Wspólnicy w umowie spółki mogli jednak zwolnić wspólnika cichego od udziału w stratach. Kodeks handlowy przewidywał, iż taki wspólnik uczestniczy w zysku i stratach w stosunku odpowiadającym słuszności.

Zgodnie z nazwą, wspólnik cichy nie zostaje uwidoczniony na zewnątrz. Również prowadzenie działalności w formie spółki cichej nie jest w żaden sposób widoczne dla osób trzecich. Spółka taka nie podlega wpisowi do żadnego rejestru, w ewidencji działalności gospodarczej nie umieszcza się nawet wzmianki o prowadzeniu przedsiębiorstwa w takiej formie. Na zewnątrz, w stosunku do klientów i kontrahentów spółki cichej widnieje tylko jednoosobowy przedsiębiorca.

Zgodnie z kodeksem handlowym wspólnik cichy nie odpowiadał wobec wierzycieli za zobowiązania kupca. Było to konsekwencją zasady, iż wspólnik cichy nie był „widoczny” dla osób trzecich. Uczestniczył jednak w stratach, był więc zobowiązany zrekompensować drugiemu wspólnikowi część kwot, które zapłacił on wierzycielom. Przedsiębiorca prowadzący działalność w formie spółki cichej miał obowiązek na koniec roku obrotowego obliczyć udział wspólnika cichego w zysku i stratach, oraz wypłacić mu należny zysk (art. 685 § 1 kh).

Ponieważ do prowadzenia spraw spółki cichej uprawniony był wyłącznie przedsiębiorca, kodeks handlowy przewidywał gwarancje pozwalające wspólnikowi cichemu na weryfikację prowadzonej przez drugiego wspólnika działalności. Wspólnik cichy miał prawo domagać się odpisu rocznego bilansu oraz przeglądać księgi i dokumenty celem sprawdzenia jego rzetelności (art. 686 § 1 kh). Gdyby przedsiębiorca nie chciał dobrowolnie udostępnić tych dokumentów, wspólnik cichy mógł wystąpić do sądu o umożliwienie mu ich przejrzania (art. 686 § 2 kh). Były to tak ważne uprawnienia wspólnika cichego, iż ustawodawca przewidział, że sami wspólnicy nie mogą w umowie wyłączyć ani ograniczyć opisanych wyżej praw. Brak możliwości przejrzania dokumentów księgowych, mógłby bo-

wiem spowodować, że prawo wspólnika cichego do uczestniczenia w zyskach byłoby zupełnie iluzoryczne.

W literaturze podkreśla się, iż nie ma żadnych ograniczeń podmiotowych dotyczących wspólnika cichego (Jędrzejek 2008). Nie przewidywał ich także kodeks handlowy. Wspólnikiem tym może być zarówno osoba fizyczna, prawna, jak i tzw. ułomna osoba prawna (jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, wyposażona jednak w zdolność prawną, o której mówi art. 33¹ k.c.). Z istoty swej natomiast wspólnikiem cichym nie może być spółka cywilna gdyż, jak wcześniej wspomniano, nie posiada ona zdolności prawnej ani sądowej. Nie jest więc jednostką organizacyjną, o której mowa w art. 33¹ k.c., stanowi bowiem jedynie pisemną umowę pomiędzy jej wspólnikami.

KONTROLA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEDSIĘBIORCY

Akty prawne statuuja szereg organów wyposażonych w kompetencje kontrolne w stosunku do podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, m.in.: Urzędy Kontroli Skarbowej, Państwową Inspekcję Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Dozoru Technicznego, Urząd Miar, Inspekcję Ochrony Środowiska. Kontrole przeprowadzane przez liczne służby do tego powołane są często uciążliwe dla przedsiębiorców, a w przypadku mniejszych podmiotów, zwłaszcza prowadzonych jednoosobowo, zdarza się, iż wręcz paraliżują wykonywanie działalności.

Zasady prowadzenia kontroli działalności gospodarczej, zakres obowiązków i uprawnień zarówno organów kontroli, jak i kontrolowanych przedsiębiorców reguluje ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Istotne zmiany w tym przedmiocie dokonane zostały nowelizacją, która weszła w życie z dniem 7 marca 2009 r.

Należy jednak zauważyć, iż ustawa o swobodzie działalności gospodarczej nie obejmuje wszystkich działań kontrolnych odnoszących się do przedsiębiorców. Z zakresu działania tej ustawy wyłączono kontrole, których zasady i tryb prowadzenia wynikają z bez-

pośrednio stosowanych przepisów powszechnie obowiązującego prawa wspólnotowego albo z ratyfikowanych umów międzynarodowych (art. 77 ust. 1). Bezpośrednio stosowanymi przepisami powszechnie obowiązującego prawa wspólnotowego są przede wszystkim rozporządzenia wydawane przez organy i instytucje Unii Europejskiej. Przykładem natomiast umowy międzynarodowej regulującej tryb kontroli jest konwencja nr 81 Międzynarodowej Organizacji Pracy o inspekcji pracy w przemyśle i handlu (Welsyng 2009). Została ona ratyfikowana przez Polskę w 1997 r. Kontrole prowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Pracy nie podlegają więc regułom określonym w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Konwencja nr 81 ponadto wyraźnie zabrania ograniczania liczby i częstotliwości kontroli dokonywanych przez te służby. Przedsiębiorstwa mogą być kontrolowane przez inspektorów pracy tak często i tak starannie, jak to jest konieczne dla zapewnienia skutecznego stosowania przepisów prawa pracy oraz bhp (art. 16 Konwencji nr 81).

Ważnym *novum* wprowadzonym w drodze ostatnich zmian, jest postanowienie, iż przedsiębiorca, który poniósł szkodę na skutek przeprowadzenia czynności kontrolnych z naruszeniem przepisów prawa może domagać się odszkodowania (art. 77 ust. 4 usdg). Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej nie reguluje jednak szczegółowo trybu realizowania roszczeń odszkodowawczych, lecz odsyła w tym zakresie do przepisów odrębnych. Zastosowanie znajdą w tym przypadku przepisy kodeksu cywilnego przewidujące odpowiedzialność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innej osoby prawnej za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (art. 417 kc i n.). Konieczną przesłanką odpowiedzialności jest naruszenie prawa przez organ, które spowodowało szkodę dla przedsiębiorcy. Nie można natomiast na podstawie art. 77 ust. 4 usdg żądać odszkodowania w przypadkach, gdy nie doszło do naruszenia przepisów prawa, jeśli nawet wskutek czynności kontrolnych wystąpiła szkoda po stronie kontrolowanego przedsiębiorcy, jak

i wówczas, gdyby naruszenie przepisów prawa nastąpiło, lecz szkoda nie powstała (Banasiński 2010).

Ustawodawca wprowadził też inną sankcję za naruszenie przez organ kontrolny przepisów prawa. Dowody, które zostały przeprowadzone przez organ w toku kontroli dokonanej z naruszeniem przepisów prawa, nie mogą zostać wykorzystane w żadnym postępowaniu administracyjnym, podatkowym, karnym lub karnoskarbowym dotyczącym kontrolowanego przedsiębiorcy (art. 77 ust. 6 usdg). Warunkiem jednak jest, aby dowody te miały istotny wpływ na wyniki kontroli.

Wprowadzona regulacja przypomina przyjmowaną w teorii prawa amerykańskiego zasadę „owoców zatrutego drzewa”. Według tej koncepcji, jeśli coś zostało uzyskane z naruszeniem przepisów prawa, nie może być dowodem w postępowaniu sądowym. Zasada ta nie obowiązuje w polskim prawie. Nawet więc jeśli czynności wyjaśniające przeprowadzone zostały sprzecznie z prawem, sąd dokona merytorycznej oceny wiarygodności dowodów i przydatności dla czynionych ustaleń faktycznych (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 27 maja 2004 r., II Aka 160/04). Koncepcja „owoców zatrutego drzewa” odnosi się do dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa (np. za pomocą włamania, wymuszenia zeznań itp.). Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej odnosi się natomiast nie tylko do nielegalnie uzyskanych dowodów, lecz do kontroli, która została przeprowadzona niezgodnie z prawem. Same zaś dowody mogą zostać uzyskane w sposób zgodny z zasadami przeprowadzania czynności wyjaśniających. Przyjęta regulacja ma więc szerszy zakres od zasady przyjmowanej w procedurze amerykańskiej i stanowi ważny krok w kierunku realizacji zasady, iż bezprawne działanie organów nie może powodować dla obywatela negatywnych skutków prawnych.

Aby przystąpić do kontroli, organ musi zawiadomić przedsiębiorcę o zamiarze jej wszczęcia (art. 79 ust. 1). Istnieje jednak kilka wyjątków od tej reguły. Zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli nie dokonuje się, m.in. w przypadku gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub

wykroczenia (także skarbowego) jak również wówczas, gdy przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska naturalnego.

Kontrolę można rozpocząć nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli (art. 79 ust. 4). Jeżeli kontrola nie zostanie wszczęta w terminie 30 dni, dokonane zawiadomienie ulega dezaktualizacji. Wszczęcie kontroli wymaga wówczas dokonania ponownego zawiadomienia. Przedsiębiorca może też złożyć wniosek, aby kontrola została u niego wszczęta przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Może zdarzyć się, iż z uwagi na ważne zobowiązania w późniejszym terminie, przedsiębiorca będzie wołał, aby kontrola rozpoczęła się wcześniej, zwłaszcza jeśli dotyczy prostych spraw, które nie wymagają szczególnego przygotowania.

Czynności kontrolne mogą być wykonywane przez pracowników organów kontroli po okazaniu przedsiębiorcy albo osobie przez niego upoważnionej legitymacji służbowej oraz po doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli (art. 79a ust. 1). Opisywana nowelizacja w istotny sposób ograniczyła możliwość podejmowania czynności kontrolnych jedynie na podstawie samej legitymacji służbowej (upoważnienie doręcza się wówczas w ciągu 3 dni od wszczęcia kontroli). Podjęcie czynności kontrolnych po okazaniu jedynie legitymacji służbowej wymaga podstawy prawnej wynikającej z przepisów szczególnych. Ponadto może dotyczyć jedynie przypadków, gdy czynności kontrolne są niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, (także skarbowego) lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia, a także gdy przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska naturalnego.

W razie wszczęcia czynności kontrolnych po okazaniu legitymacji służbowej, przed podjęciem pierwszej czynności kontrolnej, podejmujący kontrolę ma obowiązek poinformować kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli (art. 79b). Czynności kontrolne powinny być dokonywane w obecności przedsiębiorcy

lub osoby przez niego upoważnionej. Ustawa przewiduje jednak szereg wyjątków od tej zasady (art. 80 ust. 2-5).

Analizowana nowelizacja nałożyła na organy kontroli obowiązek sprawnego działania, w miarę możliwości niezakłócającego funkcjonowania przedsiębiorcy. W przypadku naruszenia tej zasady, przedsiębiorca może na piśmie wskazać, że przeprowadzane czynności zakłócają w istotny sposób jego działalność gospodarczą. Wówczas organ zobowiązany będzie w protokole kontroli uzasadnić konieczność podjęcia takich czynności (art. 80b). Jest to ważny przepis, zwłaszcza, iż dotychczas przeprowadzane kontrole stanowiły często poważną przeszkodę w prowadzeniu bieżącej działalności przedsiębiorcy, szczególnie dotkliwą w przypadku działalności prowadzonej jednoosobowo przez osobę fizyczną.

W celu dokumentowania liczby i czasu trwania poszczególnych kontroli przedsiębiorca zobowiązany jest prowadzić książkę kontroli (art. 81 ust. 1). Książka ta może być prowadzona również w formie elektronicznej.

Niezwykle istotną zasadą jest zakaz podejmowania i prowadzenia równocześnie więcej niż jednej kontroli działalności przedsiębiorcy (art. 82 ust. 1). Również w tym wypadku ustawodawca wprowadził od reguły szereg wyjątków. Zakaz jednoczesnych kontroli nie dotyczy m.in. sytuacji, gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa, wykroczenia lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia; gdy jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska naturalnego lub gdy kontrola dotyczy zasadności dokonania zwrotu podatku VAT przed dokonaniem tego zwrotu.

Nowelizacja ustawy wyraźnie określiła, iż kontrolę przeprowadza się w siedzibie kontrolowanego lub w miejscu wykonywania działalności gospodarczej (art. 80a ust. 1). Należy jej dokonywać w godzinach pracy lub w czasie faktycznego wykonywania działalności gospodarczej przez kontrolowanego. Przeprowadzenie określonych czynności w siedzibie organu kontroli jest dopuszczalne tylko za zgodą kontrolowanego i tylko wówczas, gdy może to usprawnić prowadzenie kontroli.

W wyniku analizowanych zmian przepisów, znacznie skrócono czas trwania wszystkich kontroli organu kontroli w jednym roku kalendarzowym. Dopuszczalny okres prowadzenia kontroli zależy od wielkości przedsiębiorstwa i nie może przekraczać:

- 1) w stosunku do mikroprzedsiębiorców – 12 dni roboczych,
- 2) w stosunku do małych przedsiębiorców – 18 dni roboczych,
- 3) w stosunku do średnich przedsiębiorców – 24 dni roboczych.

W poprzednim stanie prawnym, okres kontroli był identyczny dla wszystkich ww. kategorii przedsiębiorców i wynosił 4 tygodnie w roku kalendarzowym. Dla pozostałych przedsiębiorców wymiar dopuszczalnego czasu kontroli również uległ skróceniu i wynosi 48 dni. Dotychczasowe regulacje przewidywały okres 8 tygodni, a więc o ponad tydzień dłuższy.

Również w przypadku wyżej wymienionych zasad wprowadzono liczne odstępstwa. Przepisy przewidują bowiem szereg przypadków, do których nie stosuje się ograniczeń czasu kontroli (art. 83 ust. 2, art. 83a, art. 84, art. 84b).

W sytuacji, gdy wyniki kontroli wykazały, iż przedsiębiorca w rażąco stopniu naruszył przepisy prawa, organ może przeprowadzić powtórny, maksymalnie siedmiodniową kontrolę. Okresu trwania powtórnej kontroli nie wlicza się do limitów czasu kontroli w danym roku kalendarzowym (art. 83 ust. 4).

Nowo wprowadzone przepisy przyznają przedsiębiorcom nowy instrument ochronny w przypadku podjęcia i wykonywania przez organy kontroli czynności z naruszeniem przepisów. Przedsiębiorca może w takich sytuacjach wnieść sprzeciw w terminie 3 dni roboczych od dnia wszczęcia kontroli (art. 84c). Sprzeciw powinien zawierać uzasadnienie i zostać wniesiony do organu wykonującego kontrolę.

Niezwykle ważnym rozstrzygnięciem jest postanowienie, iż samo wniesienie sprzeciwu powoduje wstrzymanie czynności kontrolnych do czasu jego rozpatrzenia. Organ kontroli może jednak na ten okres dokonać zabezpieczenia dowodów mających związek z przedmiotem i zakresem kontroli. Zabezpieczeniu podlegają nie tylko doku-

menty, lecz także próbki wyrobów oraz inne nośniki informacji, które mogą stanowić dowód w toku kontroli.

Sprzeciw rozpatruje sam organ kontroli, który w ciągu 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprzeciwu powinien wydać postanowienie albo o odstąpieniu od czynności kontrolnych albo o ich kontynuowaniu. Od tego postanowienia przedsiębiorca może wnieść zażalenie w terminie 3 dni od dnia otrzymania postanowienia. Przepisy jednak nie wspominają, iż mają to być 3 dni robocze, jak w przypadku decyzji podejmowanych przez organ kontrolny. Przedsiębiorcy więc, który otrzyma postanowienie w piątek, termin do wniesienia zażalenia upłynie wraz z końcem poniedziałku. Wniesienie zażalenia również powoduje wstrzymanie czynności kontrolnych.

Warto pamiętać, iż nierozpatrzenie sprzeciwu w terminie jest równoznaczne w skutkach z wydaniem przez organ postanowienia o odstąpieniu od czynności kontrolnych. Nieterminowe rozpatrzenie zażalenia również skutkuje wydaniem przez organ postanowienia uznającego słuszność tego środka zaskarżenia. Wprowadzono więc dla organów administracji dotkliwe sankcje za brak załatwienia sprawy we wskazanym terminie. W tym wypadku bowiem terminy dla organu administracji mają charakter zawity, a nie tylko instrukcyjny.

Nie zawsze jednak przedsiębiorca ma możliwość wniesienia sprzeciwu – ustawa przewiduje w tym zakresie szereg wyjątków, np. gdy organ przeprowadza kontrolę niezbędną do przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia (także skarbowego) lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia.

Podsumowując znowelizowane przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej należy pozytywnie ocenić wyraźne uregulowanie praw i obowiązków z jednej strony organów kontroli, z drugiej – kontrolowanych przedsiębiorców. Przepisy wprowadzają szereg zasad korzystnych dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W wielu jednak wypadkach wprowadzają szereg wyjątków od tych reguł. Należy w związku z tym pamiętać, iż wszelkie wyjątki muszą być interpretowane ściśle, zgodnie z zakazem wy-

kładni rozszerzającej takich przepisów (*exceptiones non sunt extendendae*).

ZAKOŃCZENIE

Zgodnie z konstytucyjną zasadą wolności gospodarczej każda osoba fizyczna, która spełni wymogi prawa, może swobodnie podejmować decyzję o rozpoczęciu, wykonywaniu i zakończeniu własnej działalności gospodarczej. W sektorze mikro i małych przedsiębiorców do najbardziej popularnych form prawnych uczestniczenia w życiu gospodarczym należy prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne jednoosobowo lub w formie spółki cywilnej. Formy te pod względem liczby podmiotów dystansują znacznie poszczególne spółki handlowe.

Dzięki wprowadzonym zmianom prawnym, zakładanie działalności przez osoby fizyczne jest nieskomplikowane, odbywa się szybko i jest wolne od opłat. Nowelizacje te wprowadziły też szereg postanowień korzystnych dla przedsiębiorców objętych kontrolą dokonywaną przez organy administracji. Prawo pozwala podjąć aktywność gospodarczą już w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji. Nawet prowadzenie działalności gospodarczej wspólnie z innymi osobami wymaga jedynie zawarcia stosownej umowy określającej wzajemne prawa i obowiązki wspólników. Znacznym jednak minusem prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne jednoosobowo lub w spółkach cywilnych jest wysoki poziom podejmowanego ryzyka gospodarczego. Ponosi się bowiem wówczas odpowiedzialność za zobowiązania całym swoim majątkiem osobistym zarówno aktualnym, jak i przyszłym. Ponadto wyżej opisane rodzaje działalności nie posiadają osobowości prawnej. Ani spółka cywilna, ani tym bardziej spółka cicha nie tworzą odrębnego od wspólników podmiotu prawa.

LITERATURA

- Banasiński C., Bychowska M. (2010), *Kontrola przedsiębiorcy w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 1.
- Banaszak B. (2009), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Ciszewski J. (1998), *Odpowiedzialność spółki cywilnej za zobowiązania*, „Problemy Egzekucji”, nr 32.
- Ignatowicz J. (2000), *Prawo rzeczowe*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa.
- Jędrzejek G. (2008), *Spółka cicha*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Kaczmarek P. (2005), *Nowe zasady ewidencji działalności gospodarczej*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny”, nr 4.
- Koronkiewicz A. (2007), *O spółce cichej wcale nie tak cicho*, „Edukacja Prawnicza”, nr 3.
- Kosiński E. (2002), *Podmiotowość spółki cywilnej*, „Monitor Prawniczy”, nr 12.
- Lic J. (2006), *Skutki braku podmiotowości spółki cywilnej prowadzącej działalność gospodarczą*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 1.
- Piotrowski M. (2000), *Spółka cicha na tle obowiązującego stanu prawnego*, „Monitor Podatkowy”, nr 2.
- Wiśniewski A. W. (1991), *Prawo o spółkach, podręcznik praktyczny*, tom 1, Wydawnictwo Twigger, Warszawa.

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94).
- Ustawa z 5 czerwca 1992 r. o ograniczeniu działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 56, poz. 274).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2006 r., Nr 216, poz. 1584 t.j. z późn. zm.).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447 t.j. z późn. zm.).

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r., Nr 18, poz. 97).

LEGAL ASPECTS OF ORGANIZING AND CONDUCTING ECONOMIC ACTIVITY BY NATURAL PERSONS IN POLAND

Keywords: *business activity, Central Records and Information on Economic Activity, businesses control*

Abstract: The chapter covers the practical analysis of current regulations relating to establishment and running the economic activity by natural persons in Poland. Initial comments were devoted to legislative guarantees of the freedom of economic activity and to exceptions to this rule. The main part of the chapter provides an analysis of the various forms of participation by natural persons in economic life: sole proprietor and civil law partnership. The legal aspects regarding the acceptability of formulation and conduct of silent partnership are also presented. Consequently the specifics of each of these forms, indicating their advantages and disadvantages were highlighted. By analyzing business activities running by the individuals, the line of argument concerns the most recent regulations regarding the system of the Central Records and Information on Eco-